

Annaaciya Kaafetaa

Leveled

Wolayttatto Doona

Ha gujo nabbabo maxaafay Yuu Essi Eyidiyappe (USAID) beettida miishshaa maaduwaa Seev Ze Childdirenee (Save the Children), Luxettaa Moconaynne Tohossa Dalgga Manttiya Luxettaa Beeroy issippe hashetin giigidi attamettidaagaa.

2009 M.L.

The CC By license lets others distribute, adjust, and build upon this work, for free or commercially, as long as credit is given to the original creation. However, any changes from the original must be indicated.

For more info please refer: <https://creativecommons.org/licenses/>

Annaaciya Kaafetaa

Kifilee 4

Saaminttay 16

Leveled

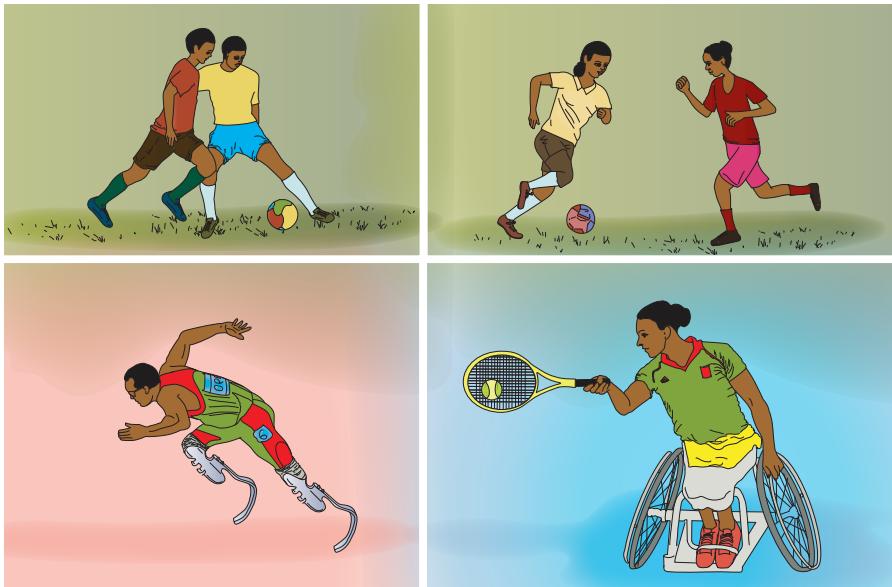

Luxissiyageetussi Kaaletuwa

Naati nabbabuwa doommanaappe kase misiliyanne huuphe yohuwa bessidi nabbaboy odiyoba malana mala oychchite. Nabbabi simmidi wurssettan de'iya oyshata zaarana mala oottite.

Nabbabuwappe kasetiya Mali be'o Oyshaa

Ha huuphe yohuwanne misiliya xeelliyo wode kaalliya nabbaboy aattiyo kiitay ayba gaada oppay?

Shemppuwa 1: Geluwa

Isporttee asay payyatettaa naagidi de'ana mala keehi maaddees. Isporttiya oottiya asi harggiyankka oyqqettana qaaday keehi guutta. Yaaniyo gishshawu isporttiya guuttay gitay ubbay oottana koshshees.

Isporttiya payyatettaa xalaala gidennan annaacettanawukka otteetees. Annaacettiyo wode qassi asay xeelliiddi dumma dumma ogiyan kaafiya immees. Dosiyo citay woykko asi xoonana mala asay gaxan eqqidi minttettees. Ha minttettiyo ogee issi

heeraappe hara heeran dummatees. Cimay, qeeri naati, maccayne attumay ubbay dumma dumma maaran kaafiya immees.

Leemisuawu luxetta keettan naati citan medhdhidi issoy issuwara annaacettooosona. Heerankka citaa medhdhidi issoy issuwara annaaciya naati gaytooosona. Issi heeray, shuchchay, ambbay, dalgga mantee woykko biittay haraara gayttana danndayees. Hegaa mala annaacee de'yo wode shiiqiyay kaassanchcha xalaala gidenna. Kaassanchchata kaafanawukka daro asay shiiqees.

Ha kaafanawu shiiqida asay ba citay xoonana mala kaassay doomettidi wurana gakkanaashin kaafiya immees. Kaafiya immiyo wode issi uri barkka gidin issippe shiiqididi kaafiya immana danndayettees. Ha maxaafan asay annaaciya immiyo ogetanne eta qassi gamma gidenna ogiyan kaafikko kaalettiyobata qonccissana. Hegaa bollankka waretnanne ooshshaykka denddenna mala oottana bessiyabatakka qonccissana.

Shemppuwa 2: Kaafiyoo Ogeta

Kaassaa xeellana geliya asay dumma dumma ogetun kaafiya immana danddayoosona. He ogetuppe issoy dumma dumma yettaa yexxiyogaa. Issi yettaa keehi eriya asi kaassanachchata denttettiyanne minttettiya yettaa kessees. He asi kesssiyoga harati qassi kaalli kaallidi yexxoosona. Yettaa yexxiiddi kaafiyoo kaassay doomettidi wurana gakkanaashin woykko gidduwan harabaa gelissi gelissi go'ettana danddayoosona.

Ha yettan aattiyo kiitay bantta yaraa kaasanchchatu sunttaa xeesidi nashshiyogaa gidana danddayees.

Kaassanchchati kaassan bessiyoy qaraa nashshiyogaa gidana danddayees. Gatiya kesissiiddi de'ikko qassi gujjidi hara gatiya demmania malakka denttettanawu maaddana danddayees. Darotoo annaaciya dembban yexettiya yettatuppe issoy “Hoollee, hoollee..” giyagaa.

Hegaadankka eta yaray kaaletettiiddi de'ikko minnidi xooniyo ogiya koyyana mala minttettuwakka gidana danddayees. Yettan xoonidogaa ufayssaakka qonccissanawu daro naati go'ettoosona. Issi issi yettay qassi allagaa citaa hidoota qanxxissanawu qoppidikka yexettana danddayees. Ha yettaa kessiyageeti ubba naata gidennan yettaa giigissiyo qaray de'iyo naata.

Hara kaafiyo ogee bantta yaraa sunttaa oyqqida maayota maayiyogaa. Leemisuwawu Wolaytta dichchaa toho kuwaasiya kileebiya maaleyaa maayidi annaaciya sohuwa yiyouge lo'o leemiso gidana danddayees. Issi issi naati bantta som"uwa bollan he kileebiya sunttaa xaafoosona.

Hegaadankka he kileebiya sunttaa oyqqidabaa bantta kushiyan shammidi wottana danddayoosona. Issi issi kileebeti bantta sunttaa oyqqida biiriyanne irssaasiyakka giigissoosona. Hegaa qassi he kileebiya kaafiyageeti shammidi go'ettosona. Issi issi kileebiya kaafanawu asay miishshaakka peerees.

Hegee qassi he kileebiya keehi maaddees. Aybissi giikko hegeeta malatiyabata bayzzidi kileebee miishshaa demmana danddayees. He miishshan qassi he kileebiyawu koshshiyabata shammidi lo''o ayfiya demmana mala oottana danddayettees. Kileebeta kaafiyogaa giyogee annaaciya dembbaa biidi so simmiyogaa xalaala gidenna. Issi kileebee lo'o gatiya demmana mala dembbaaninne dembbaappe kareerakka kaafana koshshees giyogaa.

Hara kaafiya immiyo ogee kushiya baqqidi minttettiyyogaa. Cora kaafiyageeti issi heeran uttidi kushiya issippe baqqi baqqidi kaafiya immoosona. Kushiya issitoo baqqi baqqi simmidi kilebiya sunttaa woykko kaassanchchaa suntta xeesi xeesi kaafiyogaa. Issi iss naati kushiya baqqiiddi issippe suyqettaakka suyqoosona.

Hara kaafiyo ogee kaaraabiya, xurumbbaanne hegeeta milatiyageeta annaaciya sohuwa ekkidi yiyyogaa. Kaaraabiyanne xurumbbaa xooniyo wodenne hoollee geliyo wode shoceetteesinne puneettees.

Hageeta go'ettiyogee hoollee gelenna mala minttidi kaa'ana mala minttettanawu punnananne shocana danddayettees. Hara cenggurssaa keehi immiya miishshatakka ekki ehiidi kaafiya immana danddayettees. He bollaara qonccissdio ogeta xalaalaa gidennan cora hara ogeti de'ana danddayoosona.

Issi kaassanchchaa woykko issi kilebiya kaafanawu bessiya ogee hagaa mala gidana koshshees giya seeray baawa. Dumma dumma naati dumma dumma ogiyan ba dosiyo kilebiya woykko kaassanchchata kaafana danddayoosona. Gidikkonne kilebiya gidin, luxetta keetaa citaa gidin ubbaykka cashshaaninne haraa qohiya maaran kaafiya immana koshshenna.

Isporttee issippetettaa medhdhanawu, issoy issuwa meeziya shaakkanawu, issoy issuwara loyttidi erettanawu lo'o qaadaa immees. Hegaa gishshawu nuuni kaafyo ogee awugaa gidikkonne ooshsha medhdhiyagaa gidana koshshenna. Ooshshaynne cashshay isporttiya allaalliya giddon mule qoncci erenna.

Shemppuwa 3: Waretaanne Ooshshaa Gaasuwa

Daro wode ispporttee saruwa medhdhanawunne
issippetettaa minttanawu keehi koshshiya miishsha
gidikonne darotoo ooshshay merettishin be'eettees.
Issi kilebiya woykko citaa kaafiya naati hara
citaa kaafiya naatuura warettiiddi beettoosona.
Saruwan doommido kaassay xeellishin waretawunne
balbbuqettawu laamettiigees.

Hagaa mala waretay kaafiyageetu giddon darotoo aybissi denddii? Koyro gaasoy issi kilebiya woykko citaa kaafiyageeti cashshaa doommiyogaa. Yettan, sunttaa xeesiyogaaninne hara ogiyan cayiyogee iita waretaa denttana danddayees. Asaa haydaanne bonchchuwa guutti guuttidi cayiyogee ispporttiyara biyaba gidenna. Hegaa mala ogiyan cayettidi hara citay qassi sirphphi giidi aggees gaana danddayettenna.

Hara gaasoy qassi issi issi citay kaassaa qolchchidi gidennan wolqqan shocada xoonana giyo xeelaa. Hagee qassi qolchchidi xoonenna asatu xeelaa gidiyogee erettidaba. Hageetu mala asay haraati kaassan daridi xooninkka ammanettdi ekkokkona. Hegaappe denddidaagan waretaa denttana koyyoosona. Banttawu xoonettiyogaa erikko eriiddi waretaa denttidi maaray mankkay xayana mala oottana koyyoosona.

Harabay qassi issitoo issitoo waretawu gaaso gidiyay
gidduwa daannatiya asi gamma pirdaa aattennan
xaykko. Ha imettidi pirddaappe dendidaagaan
issi citay xoonettikko he xoonettida citay ooshshaa
denttana koyyiyo hanotaa. Gidikkonne issi citaa
hanenna ogiyan maaddiyo ogee de'ikko bessiya
ogiyan oychchana koshsheesippe attin waretana
koshshenna.

Hara waretawu gaaso gidana danddayiyabi giddon
kaassaa bollan de'iyageeti kaafiya citaa yiilloyiya
malaata kushiya woykko gediya go'ettidi bessikko.
Hegaa mala yiilloyana danddayiya malaataa
kaafiyageeti be'ikko kareera waretaa denttana
danddayoosona. Issitoo qassi waretii denndikko
teqqanawu keehi metees. Gaasoykka cora asay
kaassaa xeellanawu shiiqqiyogaa.

Hara waretawu gaaso gidana danddayiyabey
qassi akeekaa xayuwa. Issi issi naati loyttidi
kaa'in aggin woytettana koshshiyagee nu citaa

giidi qoppoosona. Allaga citay qolchchiinikka etassi hachchi woytoy bessees giidi qoppokkonna. Annaaciyan qassi woytettana bessiyageeti loyttidi meezeetidi annaaciyawu bantana giigissidaageeta. Hagaadan qoppennan xaykko iita waretay denddana danndayees.

Hegaa bollankka issi issi naati xoonin aggin warettada dembbaappe kiyana giidi qoppiygeeti de'oosona. Coo waretay lo'yo naatikka citaa giddon xayokkona. Kaassaa kaafanawu gidennan waretaa koyidi dembbaa biyageetu qoodaykka keehi daro.

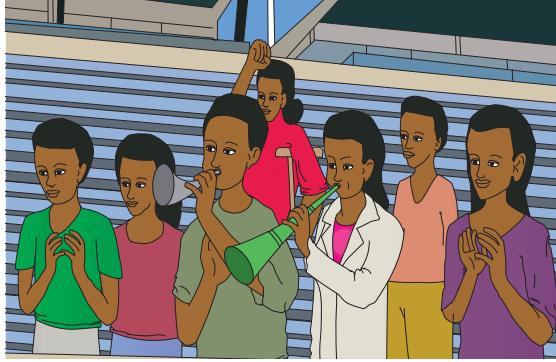
Dembbaa giddon denddiya waretay daro qohuwa kaalettana danndayees. Ha waretaa gaasuhan asi hayqqananne masunxxana danndayees. Kaassaa be'ada ufayttada simmana giidi biida asi keehi qohettana danndayees. Naa"antto qassi kaassaa be'iyogaappe duuxxana dandayoosona. Hegee qassi hara baggaara asay isporttiya xeelliyyogaanne

oottiyogaa aggi aggi yaana mala oottana qaaday keehi daro.

Hara waretay kaalettana danddayiyobay asaa gidduwan siiquwa xayssees. Kase dosettidi de'iya citati ha'i ooshshaappe denddidaagan oyettoosona giyogaa. Kaseegaadan iitan kehan gayttiyogee atti atti bees giyogaa. Allagadan xeelettiyogee aakki aakkidi bees.

Harabay qassi heerawukka iita sunttaa imissana danddayees. Issi asa mooroy heeraanne biittaa sunttaa moorees. Imatta citaa bonchchiyageeta geetettidi lo'"o sunttaara de'ana koshshees.

Warettiyageetanne oyettiyageeta geetettidi xeesettiyogaa ooninne koyiyobaa gidenna. Hegaa bollankka kaassaa sohuwan de'iya miishshatikka me'idi maaddennan coo attana danddayoosona. Hegaa gishshawu ay annaaciyaninne waretaynne ooshshay denddenna mala issi issi asay baappe naagettiyabata oottana koshshees.

Shemppuwa 4: Ooshshaa Teqqiyo Ogeta

Kaassaa wode denddiya dumma dumma waretaynne ooshshay denddenna mala oottana koshshees.

Qommo bagga shemppuwan hanida waretaynne ooshshay gattana danddayiyobata qanttan be'ida.

Ha shemppuwan qassi ooshshinne wareti denddenna mala oottana koshshiyabata qonccissana.

Koyro oottana bessiyabay naatussi akeekay de'ana mala luxissiyogaa. Ispporttiya allaallee isppetettaa medhdhanaassappe attin waretaanne ooshshaa mehdhanaassa gidenna. Ispporttee asay asaara gayttanawunne wogaa laamettanawu lo'o qaadaa medhdhees. Hegaa gishshawu naati erana bessiyabay ispporttee waretawu gidennan issippe siiqettidi de'ana mala gidiyogaa shaakkidi erana koshshees.

Hegaa erikko xoonettikkokka wolqqan ta xoonan bessees giidi wareta denttiya asi de'ana danddayenna. Hachchi xoonettida asi amin"i gi ekkidi hara wodiyassi bana loyttidi giigissidinne meezeetidi shiiqees. Issporttiyan xooniyogeenne xoonettiyogee ubbatoo de'iya tuma. Gidikkonne issooti issooti, "Taani aybissi xoonettiyanaa?" giya qofan baanaa denttiiddi beettoosona. Geelladdan xoonettikko allaga yaratu kaassanchchatanne kaafiya citaa worada baana giyageetikka keehi cora.

Hegaa mala eeshshay ooppenne koyyettiyanne nashettiya eeshsha gidenna. Hegaa eridi luxetta keettan kifilee kifiliyara annaaciya gayttiyo wode waretaanne cashshaa kessana koshshenna. Gaasoykka hegee isporttiya allaalliya gidenna gishshawu.

Hara waretayne ooshshay kiyenna mala oottana danddayiyo ogee asa sunttaa xeesi cayiyogaappe naagettiyogaa. Suntta xalaala gidenna citaa

woyko lohissiyageeta woyko kaalettiyageeta
kawushshiya cashshaa cayiyogee waretawu gaaso
gidana dandayees. Cayettiya citay woyko asi zaaridi
cashshaa doommana danddayees. Hegee takkiiddi
qassi waretawu laamettanaagee qoncce.

Yaaniyo gishshawu kaassaa kaafiyo wode asaa hayda
bochchiya cashshaa kessi kessidi cayana koshshenna.
Darotoo hegaa mala yettaa kessidi waretay
denddana mala oottiya naati keehi daro. Ba kaafiyo
kilebiya woyko citaa minttettananne nashshana
koshsheesippe attin cayiyogee keehi ixettiya eeshsha.

Hegaadan oottiya naatuura hara naati hashetana
koshshenna. Hegeetu mala naata koyro eta loyttidi
zorana koshshees. Zorin ixxikko luxetta keettaa
ayssiyageetuura gididikka gujjidi eti aggana
gakkanaashin zoriyogee ubbaappe koyettiyaaba.
Luxetta keettaappe soo simmiyo wodekka heeran
hegaa mala naati de'ikko aggana mala so asaara
issippe gididi zorana koshshees.

Shemppuwa 5: Dashettaa

Ispporttee asay issippe siiqettidi de'ana mala oottiya miishhsa. Ispporttiya annaaciya wode asay dumma dumma wogaanne meeziya issoy issuwappe koxxees. Hegee qassi issoy haraa wogaanne meeziya eridi bonchchettidi saruhan de'ana mala maaddees. Hegaa gishshawu kaafiyo wode ay gidikkonne waretanne ooshsha denttana koshshenna.

Ispporttiya annaaciya asay qassi dumma dumma ogiyan ba citawu kaafiya immees. Issooti issooti denttettiya yettaa yexoosona; issooti issooti qassi he kilebiya woykko annaacettiya asa sunttay de'iyo

maayuwa maayidi geloosona. Hegaadankka kushiya baqqiiddinne suyqiiddikka kaafiya immiyageeti keehippe daro. Ha kaafiya immiyogee qassi kaassay doomettidi wurana gakkanaashin gidana danddayees.

Ha kaafiya immiyo ogee darotuugee bantta citaa denttettanawu, minttettanawunne nashshanawu gidana danddayees. Gidikkonne issooti issooti hara allaga citaa kawushshanawunne dunguuxissanawu go'ottana danddayoosona. Hegee qassi hara baggaara waretawunne ooshshawu kaalettana danddayees. Hegee qassi asaanne buquratu bollan qohuwa kaalettiyogee qoncce.

Yaaniyo gishshawu annaaciya kaafyo wode qeeri naati, yelagati, gitati ubbay waretawu kaalettiyabaa oottana koshshenna. Cashshay waretaa kaalettes. Asa shemppoykka xayana danddayees. Hegaappe dendidaagan isporttiya dosiyageekka asaa giddon atti attidi beesi giyogaa. Yaaniyo gishshawu issov issov nu hulluuquwa naagidi kafoos.

Meeziya

- A. Kaalliya oyshata nabbabuwan keten "ada zaara."
 - 1. Nabbaboy aattiyo ano kiitay aybee?
 - 2. Isporttiya annaaciya wode asay kaafiya immiyo ogeti aybee aybee?
 - 3. Waretaanne ooshshaa denttettana danddayiya eeshshati aybee aybee?
 - 4. Waretayne ooshshay denddenna mala ay oottana koshshii?
 - 5. Waretayne ooshshay kaalettiyobati aybee?
- B. Kaalliya oyshata nabbabuwaninne ne buzo meeziyan keten "ada zaaruwa imma."
 - 1. Nabbabuwan qonccida kaafuwa ogetuppe ne go'etti yogeeti awugeetee?
 - 2. Ne heeran kaassaa kaafiyo hara ogeti de'iyonaa? aybee aybee?
 - 3. Nabbabuwa giddon neeni dosido naqaashay awugee? Aybissi?

